

Kristiansands-barnehagen

Årsplan
Trollhaugen
barnehage
2026-27

Alle barn og unge opplever trygghet, tilhørighet og mestring

Fastsatt av samarbeidsutvalget 14.08.26

Innhold

Vår barnehage	3
Kontaktinformasjon;	3
Ny i barnehagen.....	3
Overganger	4
Hva er barnehagens årsplan?	5
Felles verdier, retning og fokus – «sterkere sammen for barn og unge»	5
Barnehagens hovedsatsingsområde	5
Samarbeid.....	7
Foreldresamarbeid	7
Taushetsplikt, opplysningsplikt og politiattest	7
Lek og læring i barnehagen	8
Demokrati og barns medvirkning og deltakelse	8
Omsorg og danning.....	9
Kommunikasjon og språk.....	9
Mangfold, likestilling og gjensidig respekt	10
Bærekraftig utvikling	11
Livsmestring og helse.....	11
Barns rett til et trygt og godt barnehagemiljø.....	12
Vurdering	13
Progresjon.....	13
Plan for arbeidet	13

Vår barnehage

Denne årsplanen skal gi et innblikk i hvordan barnehagen vil jobbe i det neste året og hva vi vil ha søkelys på i vårt arbeid for at barna skal trives og utvikle seg. Vi jobber etter formålet om at alle barn opplever trygghet, tilhørighet og mestring.

Trollhaugen barnehage sin visjon er; «En blomstrende hage med lek og læring, der voksne veileder og gir næring». Alle barn er *ulike* og *unike*! Alle barna er med på å gjøre barnehagen fargerik og vakker, på hver sin måte! De ansatte har ansvar for å se, veilede, støtte, motivere, gi råd og verne om den enkelte. En visjon er et *drømmesyn*, og noe vi strekker oss etter. Vi ønsker at hvert barn kan få utvikle seg ut fra den de er. Det skal være godt å være barn og voksen på Trollhaugen! Personalet har jobbet i mange år, og opparbeidet seg god kompetanse gjennom erfaringsmessig og forskningsbasert kunnskap. Vi jobber for å skape gode relasjoner mellom barn og voksne. Vi har et grunnleggende syn om at hvert menneske er unikt!

Barnehagen eies av Kristiansand kommune, men har en spesiell tilknytning til Sørlandet sykehus. Ansatte derfra har prioritet på de fleste plassene. Trollhaugen har 3 avdelingene, hvor barna er fordelt etter alder. Askeladden er småbarnsavdelingen med 9 plasser for 1 og 2 åringer. Veslefrikk er «mellomavdelingen» med 10-12 barn som er 2-3 år. Tyrihans har barn fra 3-5 år, og der er det plass til 18 barn.

Kontaktinformasjon

Enhetsleder: Kjersti Fuglerud Sødal

Besøksadresse: Andreas Kjærsvet 76, 4615 Kristiansand

Postadresse: Trollhaugen barnehage, postboks 4, 4685 Nodeland

Telefonnummer: 91801690 / 99340640

Askeladden: 95119357

Veslefrikk: 95141312

Tyrihans: 95135581

Mailadresser: trollhaugen.barnehage@kristiansand.kommune.no / kjersti.fuglerud.sodal@kristiansand.kommune.no

Ny i barnehagen

Å begynne i barnehagen er en stor overgang for det enkelte barn, og oppstarten skal tilpasses til beste for barnets behov. Foreldrene er aktive med i oppstarten, som begynner i det barnet får plass. Barnehagen bygger på felles rutiner utarbeidet for alle barnehager, og legger til rette for en oppstart som fremmer trygghet og gode relasjoner, og som legger grunnlag for trivsel og utvikling. [Dokument «Oppstart i barnehagen», ID 15327 - EQS](#) Slik vil vi motta barnet ditt i barnehagen vår:

Før sommerferien inviterer vi alle nye barn og foreldre på besøksdager, og vi har foreldremøte for småbarnsforeldrene. Da snakker vi om hvordan vi planlegger oppstarten, hva som er viktig for å gjøre det best mulig, vi går igjennom kommunen sin *rutine for oppstart i barnehage*, med mer. Når barnet begynner i barnehagen, tilpasser vi rutiner og organiserer dagen slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere trygge relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn. Alle barn er ulike, og

tilvenningen må skje i forhold til det enkelte barns behov og i barnets tempo. Det er viktig med tett dialog med foreldrene, og vi må skape trygghet og forutsigbarhet for barnet. Vi har foreldreaktiv tilvenning, noe som betyr at foreldrene er med den første uken og noen ganger lenger. Det er viktig å sette av ca. 2 uker til oppstart. De ansatte skal bli kjent med barnet og deres behov, gjennom å være tett på barn og foreldre. Det er viktig å opptre som omsorgsfulle, varme og tydelige voksne. Vi har positiv erfaring med at barnet har korte dager i begynnelsen, og at timeantallet økes opp etter hvert. I og med at mange foreldre jobber turnus, ønsker vi at foreldrene skal disponere plassen slik de ønsker. Det viktigste er å ta hensyn til barnets beste, så vi legger til rette for at det fungerer så bra som mulig for barnet! Når barnet starter i barnehagen, har pedagogisk leder raskt en oppstartssamtale med foresatte. Dette for å avklare forventninger, utveksle informasjon og å gjøre overgangen til barnehagen best mulig. I oppstarten tilpasser vi rutiner og organiserer tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, knytte seg til personalet og andre barn.

Overganger

Overganger innad i barnehagen

Slik vil vi legge til rette for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe: Alle barn som skal bytte avdeling, får beskjed om dette på våren. Vi samtaler med barna om endringen som skal skje. Veslefrikk-barna kan enkelt gå på besøk over til Tyrihans, og det gjør de stadig i hverdagene. Spesielt mye på våren og forsommeren. Personalet på Askeladden tar med seg barna som skal starte på Veslefrikk på besøk, blir med på turer o.l. for å bli kjent med ny avdeling. De ansatte på Veslefrikk tar også mye kontakt med kommende «Veslefrikk-barn» på lekeplassen, og deltar i lek og aktiviteter sammen med dem. Før sommerferien har pedagogene overføringssamtaler, hvor de går igjennom det som er viktig å vite om barna før de starter på ny avdeling.

Overgang barnehage – SFO og skole

Slik forbereder barnehagen overgangen til SFO og skole for det enkelte barn:

Barn skal ha et sammenhengende læringsløp fra barnehage til SFO og skole. Et samarbeid mellom barnehagen og SFO/ skolen er derfor viktig. Kristiansand kommune har utarbeidet [rutiner for dette samarbeidet](#). Både foreldre og barn deltar i arbeidet for å skape en trygg og god overgang. Barnehagen sender i samråd med foreldre et overføringsskjema til SFO og skole, der også barnet har fått bidra med informasjon.

Det siste året i barnehagen har barna et eget pedagogisk opplegg, og barna går på *Ridderskolen*. Her er det blant annet fokus på egenledelse, å konsentrere seg om en oppgave over tid, følge en instruks, vente på tur og ta hensyn til andre. Aktivitetene skal styrke grunnleggende ferdigheter som skal være med å gi et godt erfaringsgrunnlag og motivere til skolestart. Fokuset vil hele tiden være på lekbasert læring, at barnet skal oppleve mestring og få tro på egne valg og løsninger. Alle skolestarterne skal også gå gjennom det pedagogiske opplegget «Kroppen er min», (mer informasjon til foresatte i forkant), og delta på svømmeundervisning/bli trygg i vann over 8 ganger i Aquarama. Vi har som regel barn som skal til mange ulike skoler, og vi forsøker å besøke alle skolene før skolestart. Vi har et tett samarbeid med nærskolen vår som er Tordenskjoldsgate skole. Det legges opp til treff en gang i måneden hele våren, og dette er alle ridderskolebarna med på. Også de som skal begynne på andre skoler. Dette for at de kan øve seg på å møte nye mennesker, være med på skole-forbedrende aktiviteter i en større barnegruppe og å bygge relasjoner til ukjente barn og mulige fremtidige

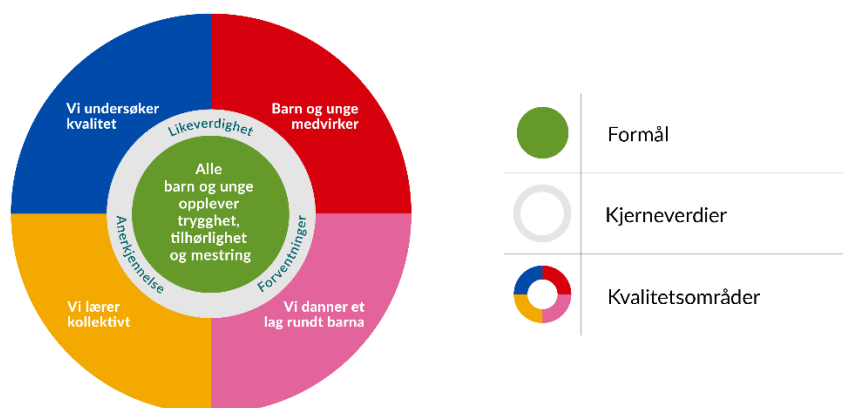
medelever. I kommunen har vi en «overgangssekk», som alle barna skal bli kjent med innholdet i. Denne møter de først i barnehagen, også ser de den igjen på SFO og skolen. Den skal være med og gjøre overgangen trygg, når de møter noe de kjenner igjen fra barnehagen. Før sommerferien har vi en avslutningsfest for alle på Ridderskolen, hvor de blir slått til *Riddere av 1. klasse*.

Hva er barnehagens årsplan?

Loven sier at alle barnehager skal utarbeide en årsplan. Planen skal vise hvordan barnehagen jobber i tråd med Rammeplanen og lov om barnehager. Alt arbeid i barnehagen skal gjenspeile [barnehagelovens formål, § 1](#). Årsplanen har en dobbel funksjon, den skal både være et arbeidsredskap for barnehagepersonalet internt og den skal dokumentere barnehagens valg og begrunnelser for praksis i forhold til samarbeidspartnere og foreldre. Den skal blant annet vise hvordan barnehagen arbeider med omsorg, lek, danning og læring. Her må også progresjon tydeliggjøres. I tillegg skal det utarbeides planer for kortere og lengre tidsrom og for ulike barnegrupper etter behov.

Felles verdier, retning og fokus – «sterkere sammen for barn og unge»

Vår barnehage er en del av oppvekstsektoren i Kristiansand der vi er felles om et rammeverk som legger føringer for alt arbeid i barnehager, skoler og andre tjenester for barn og familie. Vårt felles rammeverk gir tydelig retning gjennom formålet om at alle barn opplever trygghet, tilhørighet og mestring. Barnehagen skal ha prosesser rundt alle de fire kvalitetsområdene.

Hele rammeverket finner du [HER!](#)

Barnehagens hovedsatsingsområde

Barnehagen har på bakgrunn av kartlegging av pedagogisk praksis, prioritert følgende hovedsatsingsområde for neste barnehageår:

LEK:

Lek har en sentral rolle i barnehagen. Lek er barnets viktigste aktivitet, og skal ha en fremtredende plass i barns liv. I leken foregår det viktige læringsprosesser, og den fremmer utvikling på alle områder; språklig, intellektuelt, sosialt, emosjonelt og fysisk. I leken styrker og utvikler barnet sin

identitet og selvfølelse, de prøver ut og lærer sosiale normer og regler, og de bearbeider sine inntrykk og erfaringer. Vi ønsker å være en leke-god barnehage: *I lekegode barnehager har de personalteam som deltar i leken. De går inn og ut av leken, og deltar slik at barna får enda mer selvstendig lek. De ansatte bruker lek i overgangssituasjoner, og samlingsstunden har betydning for leken. I lekegode barnehager er de ansatte opptatt av dramaturgi; å skape spenning og å overraske barna. De åpner lekedøra til en verden av magi, fantasi, spenning og overraskelser*» Sitatet er fra Terje Melaas, som er forfatter og foredragsholder, og som vi benytter kunnskapen til. Vi har fokus på lek, og jobber med å tilegne oss ny kunnskap og å være i utvikling. Det er de ansatte det kommer an på, og de må være påkobla og til stede! Lek er en grunnleggende del av barndommen, og dens betydning strekker seg langt utover ren underholdning. Den er tvert imot livsnødvendig! Fred Rogers; «Lek er ofte snakket om som en pause fra seriøs læring. Men for barn er lek den seriøse læringen. Lek er egentlig arbeidet til barndommen». Den frie leken som er spontan og barnestyrt, spiller en sentral rolle i barns utvikling og velvære.

RELASJONER:

Barn trenger sensitive, varme og trygge voksne rundt seg for å kunne utforske, leke og lære. Vi har fokus på å bygge sterke, trygge og gode relasjoner til alle barna i barnehagen. Alle barn skal bli sett ved at vi ansatte er aktive, til stede og støttende i lek og samspill. Vi deler oss i små grupper når vi kan, noe som sikrer at alle blir sett, hørt og får mulighet til å knytte relasjoner. Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted hvor barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Ved å være varme, gode og grensesettende ansatte, vil vi være med å styrke barnas psykiske helse og livsmestring. Vi ønsker at barna skal stå best mulig rustet til å takle det som møter de i livet.

SPRÅK:

Lek er barnehagens viktigste virkemiddel for å utvikle barnets språk. Språket er nøkkelen for å bygge gode relasjoner, delta i lek og løse konflikter. Barna bruker språket for å uttrykke tanker, følelser, meninger og erfaringer. Vi jobber for å ha et godt språkmiljø – for alle barn! Alle ansatte er gode språkmodeller, og bruker språket aktivt. I barnehagen har vi flere nasjonaliteter og ulike morsmål. Dette er spennende og en ressurs for barnehagen, og vi har et inkluderende språkmiljø. Vi bruker mye konkrete, bildestøtte og noen ganger tegn-til tale i møte med barna. Bøker har en sentral plass hos oss, og brukes til høytlesning, samtale rundt tekst og bilder, med mer.

MUSIKK OG ANDRE KULTURELLE AKTIVITETER:

Musikken har alltid hatt en sentral plass på Trollhaugen, både spontansang og i mer planlagte musikk-aktiviteter/samlinger. Sang og musikk styrker språkutviklingen, bygger sosiale fellesskap, gir samhold, trener konsentrasjon og det aktiverer store deler av hjernen. Fredag formiddag samles alle barna på Trollhaugen til felles sangstund. Da er sangglede og fellesskap i fokus. Opplevelser med kunst og kultur kan danne grunnlag for tilhørighet, deltakelse, glede og mestingsopplevelser. Det gir barn mulighet for å utvikle varierte uttrykksformer. Vi vil motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama, og annen skapende virksomhet.

Samarbeid

Barnehagen har mange aktuelle samarbeidspartnere, - som barnevern, pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), mobilt team, helsestasjon, skoler, Universitetet i Agder etc. Her kan barnehagen hente hjelp og støtte, eller få innspill til sitt arbeid når det er behov for det.

Helsetjenester som omhandler barn, er nå samlokalisert i [Familiens hus](#) der man treffer helsesykepleier, familieterapeut, jordmor, fysioterapeuter, barnevernsarbeidere og skolehelsetjenesten. Også barnehagen henvender seg her når det er behov for det. Alle barnehager har fått tildelt en kontakthelsesykepleier som de møter minst to ganger pr. år. Vi har i flere år hatt samarbeid med Geitmyra matkultursenter. Lillebølgen, som er vår nabo, har vi samarbeid med i forhold til musikk-samlinger. Trollhaugen er også med i en områdesatsing for Kvadraturen nord /Eg. Over 5 år skal det jobbes gjennom flere ulike instanser, og lages tiltak for å bedre levekårene i området.

Foreldresamarbeid

Barnehagen skal samarbeide med foreldrene både individuelt og som gruppe. Foreldrenes medvirkning er nedfelt i barnehageloven. Foreldre skal ha mulighet til innflytelse gjennom samarbeidsutvalg, foreldreråd, foreldremøter og foreldresamtaler. Oppdragelse er ifølge barnekonvensjonen og barneloven foreldrenes ansvar. Barnehagen skal være et supplement til hjemmet. Det er opprettet et eget [foreldreutvalg for barnehager i Kristiansand](#) i tillegg til [FUB nasjonalt](#). Dette er et fellesorgan for alle foreldre med barn i barnehagen i Kristiansand kommune.

Samarbeid om hvert enkelt barn skjer i de daglige møtene og i planlagte samtaler. Alle barnehager skal ha et samarbeidsutvalg som er rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ for barnehagen og foreldrene. Samarbeidsutvalget fastsetter barnehagens årsplan. Foreldrerådet består av foreldrene til alle barna. Foreldrerådet skal fremme foreldrenes fellesinteresser, og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø.

- I september/oktober har vi felles foreldremøte
- I januar har vi foreldremøte for alle som skal starte på skolen.
- I juni har foreldremøte for nye, med informasjon om oppstart.
- 2 ganger i året inviteres foreldre til foreldresamtaler, og det er alltid mulig å be om en samtale utenom disse.

Taushetsplikt, opplysningsplikt og politiattest

Alle som jobber i barnehagen, er pålagt [taushetsplikt](#) og må skrive under på et taushetsløfte i forhold til informasjon som gjelder barn, foreldre og personalet. Alle som jobber i barnehagen, må legge fram politiattest. Barnehagen har en lovpålagt [opplysningsplikt til barnevernet](#) som gjelder forhold de blir kjent med, der barns helse og utvikling står i fare. Foreldre vil bli umiddelbart informert og involvert i saker som gjelder deres barn, med mindre det dreier seg om vold og overgrep, da har barnehagen plikt til å melde til politiet.

Lek og læring i barnehagen

Barnehagen skal være et sted hvor barns behov for omsorg og lek blir ivaretatt og barndommens egenverdi anerkjennes. Vi skal bidra til at alle barn får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek. Barna skal oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske og lære å mestre. Dette skal blant annet komme til uttrykk i arbeid med **rammeplanens fagområder**.

Fagområdene er:

- kommunikasjon, språk og tekst
- kropp, bevegelse, mat og helse
- kunst, kultur og kreativitet
- natur, miljø og teknologi
- etikk, religion og filosofi
- nærmiljø og samfunn
- antall, rom og form

Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring. Barns lek og medvirkning preger barnehagehverdagen. Når det gjelder lek og læring, vil vi dette året spesielt jobbe med:

- Gi barna tid og rom så de kan fordype seg i lek - vi prioriterer leken!
- Ansatte gir barna felles erfaringer og kunnskap som kan gi grunnlag for lek.
- Prosjektarbeid, hvor barnas interesser og lek danner grunnlag for utvikling og framdrift.
- Personalet er selv med i leken, både som observatør og støtte til barna som trenger/ønsker det.
- Personalet støtter, utvikler og utvider leken ved å tilføre rekvisitter, ideer, elementer og fantasi.
- Lekemiljøene skal tilpasses barnas lek og interesser, og kan endre seg når vi har prosjekter og jobber med ulike temaer.
- Vi har fokus på fysisk aktivitet og bevegelsesglede, og legger til rette for at barna skal få bruke kroppen på ulike måter; få høy puls, oppleve mestring, spenning og utfordringer i uteaktiviteter, med mer.

Demokrati og barns medvirkning og deltakelse

Vår barnehage skal være et sted som fremmer danning og læring. Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap hvor barna får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta.

Barns medvirkning handler først og fremst om en holdning hos de voksne i relasjonen med barn. Barn skal bli møtt som et selvstendig menneske. Uavhengig av alder og forutsetninger, skal barn få erfare at deres stemmer blir lyttet til. Vi skal sørge for at barnas erfaringer og synspunkter får innflytelse på det som skjer i barnehagen. Vi har dette året valgt å jobbe med demokrati og medvirkning på denne måten:

- De ansatte observerer barna og anerkjenner deres følelser, ønsker og behov.
- Alle 4 og 5-åringene har barnesamtaler, hvor de får spørsmål om egen opplevelse av barnehagehverdagen. Barna skal ha reell innflytelse, og vi støtter barn i å ta egne valg!

- I frie aktiviteter får barna i stor grad velge hva de vil gjøre. Planlagte aktiviteter tar utgangspunkt i barnas interesser og ideer.
- Vi er oppmerksomme på både verbale og non-verbale uttrykk.
- Vi reflekterer sammen og stiller åpne spørsmål. Lar barna komme med løsninger og innspill til hva vi skal gjøre osv.
- Vi velger temaer og hvordan ulike prosjekter drives fram, ut fra barnas interesser og medvirkning.
- I alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.
- Barnets synspunkter skal tillegges vekt, uansett alder!

Omsorg og danning

Barnehagen skal legge til rette for omsorgsfulle relasjoner preget av tillit, nærvær, varhet og trygghet. Barn skal få omsorg av voksne og andre barn, og samtidig øve seg på selv å gi omsorg. De voksne skal veilede barn og hjelpe dem i spenningen mellom sosialisering i gruppen og ivaretagelse av de individuelle behov. Omsorg i barnehagen handler først og fremst om trygghet, tilknytning og varme relasjoner. Når det gjelder omsorg og danning vil vi dette året spesielt jobbe med:

- Møte alle barn med åpenhet, varme, trygghet og interesse, og vise omsorg for hvert enkelt barn. Skape trygghet ved å være til stede, tilgjengelig og forutsigbar.
- Anerkjenn barns prososiale atferd, som betyr at vi setter ord på og løfter frem når barn hjelper hverandre eller gjør noe fint mot andre.
- Vi skal bidra til at barn kan utvikle tillit til seg selv og andre. Vi støtter barnas aktivitet, engasjement og deltakelse i fellesskapet.
- Vi skal støtte barnas utvikling som hele mennesker – både følelsesmessig, sosialt og verdimessig.
- Personalet skal synliggjøre og verdsette ulike behov, meninger og perspektiver i fellesskapet.
- Vi skal utfordre barnas tenkning, og invitere dem med i utforskende samtaler.
- Vi støtter og veileder barn konflikthåndtering.

Kommunikasjon og språk

Vår barnehage skal være et sted som fremmer barns kommunikasjon og språkutvikling i omgivelser der voksne er bevisst sin rolle som språklige forbilder. Barnehagen arbeider systematisk med å utvikle barnehagens språkmiljø i forhold til språkstandard for barnehagene i Kristiansand. Språkarbeidet inngår blant annet i barnehagens arbeid med fagområdene. Dette året vil vi spesielt jobbe med:

- At alle barn er med i hverdagssamtaler – hver dag: i lek, ved måltider, i garderoben, inne og ute. Vi prioriterer samtale med barn, og undrer oss sammen med dem.
- Ta leken på alvor og benytte den til å støtte og utvikle barnas språk. De ansatte deltar, lytter og følger barnas ideer i lek. Felles prosjektarbeid gir felles erfaringsgrunnlag å leke ut fra.
- Stille åpne spørsmål for å gi barna mulighet til å inngå i dialog og gi utfyllende svar.

- Lese/samtale rundt bøker med alle barn, og jobbe med å ha et stort mangfold blant bøkene vi presenterer.
- Bruke sang, rim, regler og ulike tekster på forskjellig språk og dialekter, slik at barna opplever å være en del av et språklig mangfold.
- Oppmuntre barn til å være trygg og stolt av sitt morsmål. Vi deler ord, sanger og historier med hverandre på de språkene som er representert i barnehagen.
- Ansatte er tydelige språkmodeller og bruker språket aktivt. Barna skal daglig «bades» i språk, vi snakker om det vi gjør, benevner ting, osv.

Mangfold, likestilling og gjensidig respekt

Vår barnehage skal være et sted som fremmer vennskap og fellesskap. Barna skal oppleve å være en betydningsfull person i fellesskapet. Barn og voksne har en absolutt verdi. Barnehagen skal være preget av åpenhet og raushet der mangfold brukes som en ressurs. Vi skal jobbe for å skape et inkluderende miljø der alle barn og familier blir sett, hørt og verdsatt – uansett bakgrunn, kjønn, kultur, språk eller funksjonsnivå. Barnehagen skal blant annet gjennom fagområdene jobbe med mangfold, likestilling og gjensidig respekt. I Kristiansand kommune arrangeres Skeive sørlandsdager årlig i august. Skoler og barnehager oppfordres til å delta på dette, ut fra barnas alder og modenhet. Skeive Sørlandsdager handler om mangfold, inkludering, likestilling, likeverd og gjensidig respekt for alle mennesker – uavhengig av kjønn, identitet eller legning. Dette er verdier som Rammeplan for barnehager sier at alle skal ha fokus på. Ved å heise regnbueflagget viser vi som kommune at vi står sammen for likeverd og mot diskriminering. Det sender et viktig signal til barn, unge, ansatte og innbyggere om at Kristiansand er en by hvor alle skal føle seg trygge og velkomne! Dette året vil vi spesielt jobbe med:

- Vi har nulltoleranse for mobbing, diskriminering, utestengelse og krenking.
- Alle skal få like muligheter ut fra sine forutsetninger til å leke, samhandle og delta i barnehagens aktiviteter.
- Synliggjøre mangfoldet som er på avdelingen, og ha respekt for hverandre. Vi involverer foreldre og familier i barnehagens liv og aktiviteter.
- Anerkjenn barna gjennom ord, holdninger og handling. Alle skal møtes med åpenhet og respekt.
- Fremme nestekjærlighet og motvirke alle former for diskriminering og utenforskap.
- Både i formelle og uformelle aktiviteter legger vi til rette for samtale med barna om ulike familiesammensetninger, funksjonsevne, språk, religion og livssyn.
- Alle barn skal oppleve at de har sin plass i gruppa, og at de kan få være den de er! Vi feirer høytider og tradisjoner til barna som er representert på avdelingen.
- Markere «En by for alle», som kommunen arrangerer i uke 6. Den uka har vi spesielt fokus på likestilling, inkludering og mangfold.
- Sammen med barna er vi nysgjerrige og snakker positivt om likheter og forskjeller, og at det er en ressurs at vi er ulike.

Bærekraftig utvikling

Vår barnehage skal være et sted som fremmer omsorg for verden vi lever i, både her og nå og i fremtiden. Barna skal oppleve verdien av å ta vare på seg selv, andre og naturen. Barnehagen skal legge grunnlaget for barns evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Gjennom fagområdene skal barnehagen jobbe med bærekraftig utvikling, og dette året vil vi spesielt jobbe med:

- Vi er Miljøfyrtårn-sertifisert, noe som betyr at vi har satt oss konkrete mål vi skal jobbe for å oppnå. Det handler blant annet om å begrense matsvinn, sortere avfall, ha lavt energiforbruk, handle varer som er miljømerket, plukke søppel og ta vare på naturen.
- Ansatte er gode forbilder, og ønsker at barna skal bli glade i naturen og verne om den. Vi gir gode naturopplevelser året rundt.
- Barn og ansatte plukker søppel og viser respekt for insekter, plante- og dyreliv.
- Vi har kjøkkenhage hvor vi dyrker poteter, bær og grønnsaker. Barna er med på å så, vanne, luke og innhøstingen.
- Ansatte viser barna at vi tar vare på leker og utstyr, og hvis det er mulig reparerer vi ting som går i stykker.
- Barn og ansatte har dugnad på lekeplassen, både høst og vår.

Livsmestring og helse

Vår barnehage skal være et sted som fremmer livsglede, humor, undring og medopplevelser, vi skal legge til rette for at barna blir robuste og trygge, og kjenner tilhørighet til barnehagens sosiale fellesskap. (Se mer om robuste barn s. 7-9)

Det handler ikke om å mestre livet, men om å tåle å mislykkes. Ingen mestrer livet hele tiden. Barna skal oppleve trygge og gode omgivelser, hvor de opplever livsglede. Barn trenger ikke bare kunnskap om hvordan de skal lære å mestre. De trenger trygghet på at det er helt greit å *ikke* mestre alt hele tiden. Sånn er det å være menneske, og alle følelser hører med; glad, sint, trist, skuffet, ensom... Vonde tanker og følelser har alle, og det er helt ok å ha dem. Barnehagen er en viktig arena for læring og mestring som barn har for å være en del av samfunnet. Derfor er det viktig at barna kan føle at det er rom for dem, også de dagene de ikke er i det mestrende og flinke hjørnet. Å kunne være til stede samme med andre og være rimelig komfortabel i eget skinn uten hele tiden å være topp, er et godt utgangspunkt for å delta og bidra positivt i samfunnet. Du kan være en del av noe større enn deg selv, uten selv å være så stor. Det er en viktig del av barns utvikling å kunne se seg selv utenfra. Men før de kan se seg selv utenfra, må de kjenne seg selv innenfra, de må få lov til å bare *være*.

Barnehagen skal jobbe med livsmestring og helse blant annet i møte med rammeplanens fagområder, og vil dette året spesielt jobbe med:

- Vi støtter barna i å mestre medgang og motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.
- Vi anerkjenner barnets følelser og hjelper å sette ord på dem. Lære begreper som glad, sint, trist, redd, osv.
- Vi møter barnet med varme og forståelse, og normaliserer følelser.
- Vi jobber for at barn skal lære respekt for andres grenser. De må lytte og handle når andre barn sier *nei* eller *stopp*.

- Barna skal oppleve tillit og trygghet til å dele vonde erfaringer og opplevelser med trygge voksne.
- Barnehagehverdagen skal preges av god balanse mellom lek og ulike aktiviteter, og mulighet for ro, hvile og avslapping i løpet av dagen.
- Vi har fokus på bevegelsesglede, og at alle barn skal oppleve glede ved å bruke kroppen på ulike måter.
- Vi roser barna og oppmuntrer til å prøve selv, og jobber for at de skal oppleve mestring.
- Tilstedeværende voksne er tett på barna for å kunne observere og få informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon. Vi er barnets representant, og handler alltid ut fra barnets beste.
- Vi tilbyr et sunt og variert kosthold basert på Helsedirektoratets kostholdsveileder.
- Måltider og matlaging skal gi barna et godt grunnlag for å utvikle matglede og sunne spisevaner. To dager i uka serverer vi et varmt måltid.

Barns rett til et trygt og godt barnehagemiljø

Et godt leke og læringsmiljø omfatter alle deler av det psykososiale miljøet, som vennskap, inkludering og forebygging av krenkelser, trakassering, vold og mobbing. Barnehagen skal ha nulltoleranse for alle typer krenkelser. De ansatte har aktivitetsplikt, jfr § 41,42 og 43 i barnehage_loven, til å følge med, melde fra, undersøke og sette inn tiltak. Kristiansand kommune har utarbeidet en felles [veileder for arbeidet med trygt og godt barnehagemiljø](#).

Slik vil vår barnehage jobbe med å forebygge, avdekke, stoppe, håndtere og følge opp mobbing i tråd med barnekonvensjonen og verdiene i Rammeplanen:

- Alle ansatte er gode kulturbærere, viser vei og tar ansvar for at de verdier og normer som praktiseres i barnehagen fremmer et trygt og godt barnehagemiljø for alle barna.
- Alle barn opplever at de er inkludert i fellesskapet, og at de inngår i trygge og gode relasjoner til andre barn og ansatte. Det gjennomføres jevnlig relasjonskartlegginger.
- Ansatte er omsorgsfulle og tydelige voksne. Arbeidet preges av relasjonsbasert ledelse, hvor god struktur, tilhørighet og deltakelse står sentralt.
- Vi observerer og vurderer barnet trivsel og allsidige utvikling fortløpende.
- Alle ansatte melder fra til enhetsleder dersom de får mistanke om, eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.
- Vi lytter til barnet og tar deres opplevelser på alvor. Det er barnets opplevelse som legges til grunn når vi tar stilling til om barnet har et trygt og godt barnehagemiljø.
- Vi har nulltoleranse mot alle typer krenkelser, og griper inn når et barn i barnehagen utsettes for dette. Ofte vil det handle om å umiddelbart stanse negativ oppførsel som f.eks. utagerende atferd, verbal krenkelse eller utestengelse.
- Ved mistanke om at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal det lages en handlingsplan og iverksettes tiltak. Dette gjøres i tett samarbeid med foresatte og ledes av enhetsleder.
- Vi samarbeider med barnas hjem. Både foreldre og ansatte er viktige rollemodeller for barnas sosiale liv, og vi kan utgjøre en stor forskjell hvis vi målrettet bygger og støtter barns samhold og fellesskap. Vi legger opp til dialog og refleksjon mellom foresatte og ansatte.
- Vi bruker barnesamtaler og har tett dialog med foresatte. Vi trenger hverandre for å fange opp dersom barn ikke opplever et trygt og godt barnehagemiljø. Vi jobber sammen for barns beste.

- Vi samarbeider tett med Læringsmiljøteamet ved behov.
- På Trollhaugen er alle barn *våre barn!!!* Det betyr at alle følger med på alle barn, engasjerer seg i deres utvikling, gir informasjon videre dersom man observerer noe, osv.

På høstens foreldremøte informerer vi om barnehagens inkluderingsverdier og våre forventninger til samarbeid om barnas beste. Vi sørger for at både personalet og foresatte er godt kjent med § 41, § 42 og § 43 i barnehageloven, som omhandler *nulltoleranse, forebyggende arbeid og aktivitetsplikt*.

Vi har rutiner for konflikthåndtering med utgangspunkt i de 4 kjerneverdiene som skal prege barnehagekulturen; likeverd, anerkjennelse, deltakelse og tilhørighet. Disse verdiene skal føre til at barnehagen preges av gode relasjoner, positive forventninger, deltakelse og mestring, (Handlingsveilederen)

Vurdering

Barnehagen utvikles gjennom jevnlig å vurdere det pedagogiske arbeidet. Ved å reflektere over egen praksis er målet å utvikle kvaliteten på tilbudet til beste for barna. Foreldreundersøkelsen og andre kartlegginger er viktige data for barnehagen i vurderingsarbeidet. Barnehagen har flere metodiske verktøy i vurderingsarbeidet, blant annet brukes pedagogisk analyseverktøy. Som pedagogisk dokumentasjon bruker vi for eksempel bilder fra aktiviteter og rutinesituasjoner i hverdagen, eller korte praksishistorier. Når barnehagen arbeider med egenvurdering og progresjon, kan den pedagogiske dokumentasjonen være et verdifullt utgangspunkt for felles refleksjon og samtaler om arbeidet. Dette kan danne grunnlag for å utvikle stadig bedre praksis.

Progresjon

Barnehagen skal hver dag legge til rette for at alle barn får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Progresjon i barnehagen handler om at leken og barnehagens innhold skal være i utvikling, slik at alle barna kan møte nye utfordringer som vekker nysgjerrighet, lærelyst og utforskertrang. I barnehagen skal progresjon knyttes til prosesser som lek og opplevelser, og ikke til læringsmål. I vurderingsarbeidet spør vi oss: Hvordan legger vi til rette for progresjon i vår praksis når det gjelder pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø? (Rammeplanen, 2017, s.44)

Plan for arbeidet

I denne årsplanen har vi skissert noen tema og fokusområder innenfor viktige områder i barnehagens tilbud. Med utgangspunkt i disse, skal personalet i fellesskap vurdere egen praksis. Dette skal ligge til grunn for videre arbeid, læring og utvikling av et stadig bedre barnehagetilbud.

Slik vil vi jobbe med vurdering og progresjon:

Barnets trivsel og allsidige utvikling skal observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov, (Rammeplan for barnehagen, 2017). Personalet jobber systematisk for å gi alle barn et godt læringsmiljø, og ved å sette et kritisk blikk på egen praksis. Når vi evaluerer praksis, har vi fokus på de ansattes rolle. Vi observerer og veileder hverandre i forhold til hvordan vi kan utvikle læringsmiljøet rundt enkeltbarn og grupper av barn. Planlegging, gjennomføring og evaluering foregår kontinuerlig for å utvikle barnehagens innhold og praksis.

- Vi vurderer det pedagogiske arbeidet vårt utfra rammeplan, årsplanen og våre satsingsområder. Dette foregår gjennom hele året.
- Vi evaluerer det pedagogiske arbeidet på planleggingsdager, møter og i hverdagen.
- Gjennom observasjoner og barnesamtaler får vi barnas innspill til hvordan vi skal arbeide og utvikle oss videre.
- Vi dokumenterer barnehagehverdagen gjennom dagsrapporter i Visma flyt barnehage, der foresatte kan lese tekst og se bilder fra dagen.

Viktige datoer å merke seg:

04.09: Planleggingsdag

05.10: Foreldremøte

30.10: Trollfest, (for barna)

06.11: Planleggingsdag

26.11: Lyktefest kl. 07.30 på lekeplassen, (med søsken og foreldre)

11.12: Lucia, (kl. 08.00, med foreldre)

17.12: Nissefest, (for barna)

04.01: Planleggingsdag

12.02: Karneval, (for barna)

22.02: Planleggingsdag

09.03: Barnehagedagen, (for barna)

07.05: Planleggingsdag

14.05: 17. maifeiring i barnehagen, (for barna, og for de foreldrene det passer for)

01.06: Fotografering

Sommerstengt uke 29 og 30

